

En våken opinion har vist en økende og berettiget oppmerksomhet i en sak Legeforeningen har søkt å påvirke siden 1991 – gjennom forpliktende avtaler med legemiddelindustrien

Legeforeningen og forholdet til industrien

Det er – og må være – et samarbeid mellom dem som lager og dem som bruker hjelpemidler for diagnostikk og behandling. Industrien må drive utprøving av produktene, og vi leger har behov for løpende informasjon om utviklingen. Erfaringene med produktene må dessuten kartlegges og brukes i den videre utviklingen. Formidling av ideer, kunnskaper og erfaringer mellom medisinsk forskning, klinisk praksis og industrien må foregå uhindret. Det er kanaler for dette. Medisinsk praksis og produksjon av medikamenter og hjelpemidler profiterer gjensidig på det.

Samarbeidet er ikke uproblematisk. Industrien skal markedsføre og selge det legen skal bruke eller forskrive i behandlingen som pasientene og felleskassen betaler. Vi kan velge om vi skal forordne en bestemt behandling, eller la være. Vi kan forordne det vi faglig tror mest på, eller ta andre hensyn. Vi befinner oss med andre ord i en klassisk situasjon, og som innbyr til å la mindre prisverdige egenskaper utfolde seg.

Helsepersonelloven § 9 forbyr mottak av gave, provisjon, tjeneste eller annen ytelse som er egnet til å påvirke tjenstlige handlinger på utilbørlig måte. Det er bebudet en forskrift som utdyper dette. Også legemiddelforskriftens § 13-7 setter forbud mot gaver i forbindelse med reklame, og forbyr helsepersonell både å be om – og å motta – økonomiske ytelser i en slik sammenheng.

Vi må satse på at de som kan påvirke og de som kan påvirkes, er lovlidige og utøver nødvendig selvkontroll. Men selvkontrollen blir neppe mindre virksom om den suppleres med en viss sosial kontroll. Her kommer Legeforeningen inn som normgiver og talerør for legerollen og vår kollektive selvforståelse. Legeforeningen fastsetter og forvalter skrevne og uskrevne regler for god legeatferd, og legitimerer at vi i noen grad passer på hverandre – at vi faktisk er «vår brors vokter». Vi skal ikke idyllisere eller overdrive betydningen av denne rollen, men vi skal heller ikke undervurdere den.

Hovedutfordringen er på den ene side – klart og kompromissløst – å hevde de etiske krav. På den annen side må de etiske krav omgis av en formell struktur som gjør dem praktisk anvendbare i hverdagen. I 13 år har vi søkt å påvirke forholdet mellom medlemmene og industrien som part i en avtale med Legemiddelindustriforeningen (LMI). I 2002 vedtok landsstyret dessuten en tilføyelse i Legeforeningens etiske regler for leger (1), med direkte adresse til relasjonene mellom leger og industri. Samme år krevde vi forhandlinger om en innskjerpet avtale. Det har vi ennå ikke fått, verken med LMI eller med Leverandørforeningen for helsesektoren (LFH). I mellomtiden har mediene og en våken opinion vist en økende og berettiget oppmerksomhet overfor saken. Vi har i dag et sterkt fokus på hvorledes vi forvalter vår betrodde stilling i samfunnet, faglig og økonomisk. Det kan ikke overses.

Organisasjonsutvalget foreslo i 2003 en nærmere integrering av spesialforeningene, og forutsatte at det ble ryddet opp i de bånd til industrien som en del spesialforeninger har. Landsstyremøtet i Molde utvidet perspektivet til å gjelde *alle* foreningens organer, og påla sentralstyret å komme tilbake i år med forslag om regler for samhandling.

Arbeidet med saken bekreftet at utfordringene ikke bare gjelder de enkelte medlemmer. Flere spesialforeninger er avhengige av inntekter fra industrien for å kunne drive med de faglige oppgaver som de ønsker å løse. Mesteparten dreier seg om utleie av utstillingsplass i forbindelse med organisasjonsmessige møter, faglige kurs og salg av annonseplass i programoversikter og publikasjoner.

Det er delte meninger om slike former for støtte bør være berettiget. Men det er bred enighet i organisasjonen om at vi må eliminere noen samhandlingsformer, hvor ytelser industrien betaler for fremstår som uspesifiserte og ulne. Dessuten må det ryddes på utdanningsarenaen. Etter en grundig debatt gikk årets landsstyremøte i Loen opp grensene mellom det akseptable og det som ikke skal aksepteres. De prinsipper landsstyret vedtok, skal

- begrense samhandling til tilfeller der partene deler en faglig interesse av samhandlingen
- forby samhandlingsformer med uspesifikt innhold
- gjøre de former for samhandling som er akseptable, synlige og transparente
- hindre favorisering av enkeltfirmaer blant flere
- sikre at kurs som gir tellende timer i legers videre- og etterutdanning arrangeres uten faglig påvirkning eller økonomisk støtte fra kommersielle interesser
- sikre at midler som industrien vil stille til rådighet for forskning mv. kanaliseres gjennom fond med uavhengige styrer.

Landsstyret påla dessuten sentralstyret å utrede mulighetene for helt å frigjøre Legeforeningen – inkludert Tidsskriftet – fra økonomiske forbindelser med firmaer, samt å reise forhandlingskrav om større arbeidsgiverdekning av utgifter til videre- og etterutdanning. Siktemålet er å få gjensidige avtaler både med LMI og LFH bygd på de prinsipper landsstyret fastla. Avtalene bør regulere forholdene både for enkeltleger, fagmiljøer og forskningsgrupper og organer av Legeforeningen. Sentralstyret vil forsøke å få avtalene på plass snarest mulig.

Den store utfordringen antas å bli samhandlingen på arenaer som ikke er koblet til våre organisasjonsledd, eller til den formaliserte videre- og etterutdanningen. Det er her helt nødvendig å legge samme prinsipper til grunn og sikre den samme åpenheten. Legeforeningen må fremstå autonomt – som fagforening, som forvalter av spesialistutdanning, i arbeidet med medisinsk fagutvikling og som helsepolitisk aktør. Legeforeningen har og vil ha innflytelse i samfunnet. Det har vi bare så lenge våre medlemmer og foreningen nyter tillit. Dette skal være en kontinuerlig utfordring – også i forholdet til industrien!

Litteratur

1. <http://www.legeforeningen.no/index.gan?id=485> (1.6.2004).

Hans Kristian Bakke

Hans Kristian Bakke

hans.kristian.bakke@legeforeningen.no
president